

Dr SLAVOLJUB POPOVIĆ • JOVANKA SAVINŠEK • dr STEVAN LILIĆ
• mr SONJA DOBRIĆ

OSNOVI PRAVNIH POSTUPAKA

ZA III RAZRED USMERENOG OBRAZOVANJA
PRAVNE, BIROTEHNIČKE I
STRUKE DRUŠTVENE SAMOZAŠTITE

ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA - BEOGRAD
ZAVOD ZA IZDAVANJE UDŽBENIKA - NOVI SAD
REPUBLIČKI ZAVOD ZA UNAPREĐIVANJE VASPITANJA I OBRAZOVANJA
OOUR IZDAVANJE UDŽBENIKA I UDŽBENIČKE LITERATURE - TITOGRAĐ

1989.

S A D R Ž A J

Predgovor	3
U V O D	5
I. PRAVNI POSTUPCI: POJAM, ZNAČAJ I VRSTE	5
II. ODNOS IZMEĐU MATERIJALNOG I PROCESNOG PRAVA	7
III. NAČELA POSTUPKA PREMA USTAVU	9

DEO I OPŠTI UPRAVNI POSTUPAK

I. UVOD U MATERIJU UPRAVNOG POSTUPKA	17
1. Pojam i značaj upravnog postupka	17
2. Vrste upravnog postupka	18
3. Pojam organa i službenog lica	19
4. Pojam upravne stvari	20
5. Formalni i materijalni propisi	21
II. OSNOVNA NAČELA UPRAVNOG POSTUPKA	22
1. Pojam i značaj osnovnih načela	22
2. Načelo zakonitosti	23
3. Načelo materijalne istine	23
4. Načelo zaštite prava građana i organizacija i zaštita javnog interesa	24
5. Načelo saslušanja stranke	24
6. Načelo slobodnog ocenjivanja dokaza ili načelo slobodnog uverenja	25
7. Načelo samostalnosti organa u rešavanju	26
8. Načelo o pravu na žalbu (načelo dvostepenosti rešavanja u upravnom postupku)	26
9. Načelo pravosnažnosti rešenja	27
10. Načelo o dužnosti pružanja pomoći nekoj stranci	28
11. Načelo efikasnosti	28
12. Načelo ekonomičnosti postupku	28
13. Načelo o pravu na upotrebu svog jezika	29
III. NADLEŽNOST ZA VODENJE UPRAVNOG POSTUPKA	30
1. Pojam organa za vodenje postupka	30
2. Državni organi	30
3. Samoupravne organizacije i zajednice	31
4. Pojam i značaj nadležnosti u upravnom postupku	32
5. Vrste nadležnosti (stvarna, mesna, prezumtivna i funkcionalna)	32
6. Prostorno ograničenje nadležnosti	35
7. Sukob nadležnosti	36
8. Pravna pomoć	37
9. Izuzecé službenog lica	30
IV. STRANKE I NJIHOVO ZASTUPANJE U UPRAVNOM POSTUPKU	42
1. Učesnici u upravnom postupku	42
2. Pojam stranke	42
3. Vrste stranaka i njihov međusobni odnos u postupku	43
4. Stranačka sposobnost, procesna sposobnost i stranačka legitimacija	44
5. Stranke sa diplomatskim imunitetom	45

6. Javni tužilac, javni pravobranilac i društveni pravobranilac samoupravljanja	46
7. Zastupanje stranke i vrste zastupnika	46
V. PODNESCI, POZIVANJE I DOSTAVLJANJE	51
1. Podnesci	51
2. Pozivanje	53
3. Zapisnik i zabeleška	54
4. Dostavljanje	55
5. Ostala pitanja u vezi sa dostavljanjem	57
VI. ROKOVI I POVRAĆAJ U PREDŠNJE STANJE	60
1. Rokovi	60
2. Povraćaj u predašnje stanje	62
VII. ODRŽAVANJE REDA I TROŠKOVI UPRAVNOG POSTUPKA	66
1. Održavanje reda	66
2. Troškovi postupka	66
VIII. POKRETANJE POSTUPKA I ZAHTEVI STRANAKA	68
1. Faze redovnog upravnog postupka	68
2. Pokretanje postupka: službena (oficijelna) i stranačka (privatna) maksima	69
3. Promene u pokrenutom postupku	71
a) Spajanje dve ili više stvari u jedan postupak	71
b) Izmena zahteva za pokretanje postupka	73
c) Odustanak od zahteva	73
d) Poravnanje	74
IX. ISPITNI POSTUPAK (POSTUPAK DO DONOŠENJA REŠENJA)	76
1. Pojam i zadaci ispitnog postupka	76
2. Ovlašćenja i dužnosti službenog lica, prava i dužnosti stranke u postupku	76
3. Skraćeni postupak i poseban ispitni postupak	77
4. Prethodno (prejudicijono) pitanje	79
5. Usmena rasprava	81
X. DOKAZIVANJE I DOKAZNA SREDSTVA	87
1. Predmet dokazivanja: sporne činjenice	87
2. Pojam i vrste zakonskih pretpostavki i nesporne činjenice	88
3. Teret i postupak dokazivanja	88
4. Pojam i vrste dokaznih sredstava: isprave, svedoci, veštaci i uvidaj	89
5. Obezbeđenje dokaza	96
XI. REŠAVANJE I REŠENJE	97
1. Pojam, značaj i forma rešenja	97
2. Rok za donošenje rešenja i "ćutanje administracije"	99
3. Vrste rešenja	100
4. Zaključak (pojam, vrste i forma)	108
XII. PRAVNA SREDSTVA	109
1. Pojam i vrste pravnih sredstava	109
2. Žalba (pojam, forma, dopuštenost, rok)	110
3. Dejstva žalbe	111
4. Rad prvostepenog organa po žalbi (odbacivanje žalbe, zamena ranijeg rešenja novim)	112
5. Rešavanje drugostepenog organa po žalbi (odbijanje žalbe, izmena i poništaj prvostepenog rešenja)	113
6. Rok za donošenje rešenja i žalbe u slučaju "ćutanja administracije"	117
XIII. VANREDNA PRAVNA SREDSTVA	118
1. Pojam i vrste vanrednih pravnih sredstava	118
2. Olnova postupka	118
3. Menjanje i poništavanje rešenja u vezi sa upravnim sporom	124
4. Zahtev za zaštitu zakonitosti	124
5. Poništavanje i ukidanje rešenja po pravu nadzora	125
6. Ukidanje i menjanje pravnosnažnog rešenja, uz pristanak ili po zahtevu stranke	126
7. Vanredno ukidanje izvršnog rešenja	127
8. Oglašavanje rešenja ništavim	130
9. Pravne posledice poništavanja i ukidanja rešenja	132
XIV. IZVRŠENJE U UPRAVNOM POSTUPKU	133
1. Pojam izvršenja i vrste izvršenja	133
2. Obustavljanje i odkuganje izvršenja	137
3. Izvršenje radi obezbeđenja i privremeni zaključak o obezbeđenju	137

DEO II
PREKRŠAJNI POSTUPAK

1. Pojam, vrste prekršaja i razlikovanje prekršaja od drugih delikata	141
2. Nadležnost za propisivanje prekršaja	142
3. Načela prekršajnog postupka	143
4. Prekršajne kazne i zaštitne mere	144
5. Uslovi i posebni slučajevi odgovornosti za prekršaje	145
6. Zastarelost gonjenja i izvršenja	147

DEO III
UPRAVNI SPOROVI

1. Pojam i vrste sudske kontrole nad radom uprave	153
2. Pojam, vrste i predmet upravnog spora	153
3. Stranke u upravnom sporu	155
4. Nadležnost za rešavanje upravnih sporova	156
5. Tužba i postupak po tužbi	157
6. Pravna sredstva u upravnom sporu	163

STRUČNA LITERATURA I PRAVNI IZVORI	165
--	-----

Dr Slavoljub Popović, Jovanka Savinšek, dr Stevan Lilić i mr Sonja Dobrić

OSNOVI PRAVNIH POSTUPAKA

za III razred usmerenog obrazovanja

pravne, birotehničke i struke društvene samozaštite

Prvo izdanje, 1989. godina

Zajedničko izdanje

Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva - Beograd, Obilićev venac 5

Zavoda za izdavanje udžbenika - Novi Sad, Sremska 7

Republičkog zavoda za unapređivanje vaspitanja i obrazovanja - OOUR Izdavanje udžbenika i udžbeničke literature - Titograd, Novaka Miloševa 36

Likovni urednici

Božidar Arežina Ariš

Desanka Poslon

Korice

Borivije Lazarević

Grafički urednik

Angelika Jordanović - Bugarski

Lektor

Ziata Zlatanović

Korektor

Aleksandra Sarić

Obim: 10¹/₂ štamparskih tabaka

Tiraž: 5500 primeraka

Format: 17 x 24 cm

Rukopis predat u štampu jula 1989. godine

Štampanje završeno avgusta 1989. godine

Štampa: "SLOVO" KRALJEVO

ISBN 86-17-01055-X

PREDGOVOR

Udžbenik Osnovi pravnih postupaka za treći razred svih profila pravne, birotehničke i struke društvene samozaštite srednjeg usmerenog obrazovanja izraden je prema programu za ovaj predmet koji je objavljen u Službenom glasniku SR Srbije - Prosvetni glasnik, broj 9/87.

Autori dr Slavoljub Popović i Jovanka Savinšek obradili su tematske oblasti koje se odnose na poglavlja o: vrstama i načelima pravnih postupaka; vrstama i načelima upravnog postupka; nadležnosti za vođenje upravnog postupka; strankama i njihovom zastupanju; podnescima, pozivanju i dostavljanju; rokovima i povraćaju u predašnje stanje; održavanju reda i troškovima postupka; pokretanju postupka i zahtevima stranaka; i ispitnom postupku.

Autori dr Stevan Lilić i mr Sonja Dobrić obradili su tematske oblasti koje se odnose na poglavlja o: dokazivanju i dokaznim sredstvima; rešavanju i rešenjima; redovnim i vanrednim pravnim sredstvima (iz okvira upravnog postupka), kao i na tematiku prekršajnog postupka i upravnog spora.

Pri obradi ovog gradiva pošlo se od stručno-pedagoških i obrazovno-vaspitnih ciljeva i zadataka nastave, posebno sticanja osnovnih znanja o pravnim postupcima koji se vode pred nadležnim organima uprave i pravosuđa i osposobljavanja učenika za njihovo vođenje i primenu, sticanja osnovnih znanja iz upravnog i prekršajnog postupka, usvajanja osnovnih znanja iz sudskih postupaka, pružanje neophodnih znanja o pravnim radnjama u pravnim postupcima i zakonitosti rada nadležnih organa koji ih vode. Pored toga, imao se u vidu i cilj pružanja znanja neophodnih pri izučavanju drugih predmeta pravne struke i obezbeđivanje osnove za dalje obrazovanje.

Posebno se obratila pažnja na osposobljavanje za primenu u praksi samostalnog i zajedničkog analitičkog i kreativnog rada učenika. U tom smislu, precizno i detaljno su, imajući u vidu sadržinu i obim predmeta, formulisana kontrolna pitanja, odnosno zadaci i vežbe na kraju svake methodske celine, a u odgovarajućim slučajevima dati su obrasci i primeri rešenja, zaključka i drugih akata, sa opštim uputstvom za vežbu.

Pri obradi gradiva, složeni pravni i procesni pojmovi objašnjeni su stručnim, ali razumljivim jezikom koji je primeren uzrastu i obrazovnom profilu korisnika. U cilju podsticanja samostalnog i zajedničkog interesovanja i kreativnog rada, pored kontrolnih pitanja na kraju odgovarajućih tematskih jedinica, određeni su zadaci i vežbe kojim se upućuje na komplementarno proučavanje i analizu izvornih zakonskih tekstova. Pored toga, u cilju sticanja praktičnih znanja i preglednosti obrasci i primeri koji se odnose na odgovarajuću tematsku jedinicu dati su neposredno uz nju. Uz asistenciju nastavnika i pravilnim izvođenjem nastave i vežbe stručno pedagoški cilj se ostvaruje u potpunosti.

AUTORI